

เด็กไทยกับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่ยั่งยืน

รายงานพิเศษ

เนื่องในวันเด็กแห่งชาติประจำปี พุทธศักราช 2562 สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล นำเสนอบทความ "วันเด็กแห่งชาติ เด็กไทยกับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่ยั่งยืน" โดย รศ.นพ. อติศักดิ์ ผลิตตมงคล พิธี ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

ขณะนี้ประเทศไทยมีแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีต้องการให้ประเทศเราก้าวข้ามผ่านความเป็นประเทศรายได้ระดับกลางสู่ประเทศรายได้สูง เจกเช่นประเทศพัฒนาแล้ว แต่ทิศทางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยังใช้วิธีการเดิมๆ ของการเติบโตที่ไม่ยั่งยืน บริษัท ธุรกิจ โรงงาน องค์การหน่วยงานต่างเติบโตแข่งขันหากำไร แข่งชิงความเป็นหนึ่ง แต่สถาบันครอบครัวกลับอ่อนแอลง วัฒนธรรมไทยวิถีชีวิตแบบไทยเสื่อมหาย สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับกลาย เป็นเศรษฐกิจที่ไม่เป็นมิตรกับครอบครัว ทำให้ครอบครัวลดขนาดไม่เป็นครอบครัวแบบขยายอย่างในอดีต แม่ไปทำงานไม่สามารถให้บุตร ไม่มีเวลาเล่นกับลูกปล่อยให้อยู่กับมือถือตั้งแต่เป็นทารก

เกิดครอบครัวล้มเหลว ครอบครัวมีสื่อ เด็กถูกส่งไปอยู่กับปู่ย่าตายาย ในชนบทเกิดครอบครัวแออัด ปัญหาผู้สูงอายุว่าเหงาขาดการดูแล และวัยรุ่นพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทวีความรุนแรงขึ้นในสังคม สิ่งแวดล้อมเป็นพิษต่อสุขภาพและสมองเด็กซ่อนเร้นอยู่รอบตัวจากการจ้องจ้องเสริมการลงทุนด้วยมาตรการต้นทุนต่ำกำไรสูง โดยให้ข้ามขั้นตอนการตรวจสอบผลกระทบต่อคนและสิ่งแวดล้อมหรือที่เรียกว่า EIA fast track เด็กต้องตกเป็นเหยื่อจากธุรกิจและเทคโนโลยีที่มีผลเสียแต่มีเงินทางธุรกิจสูง ไม่ว่าจะเป็น สินค้าลึกลับอันตรายมีสารพิษรอบตัวเด็กเช่น สารตะกั่ว พลาสติกไซเบอร์ บุหรี่ไฟฟ้า ยาเสพติดรุ่นใหม่ ขี้ขลาดกันเคลื่อนเมืองผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งถูกส่งเสริมให้ประชาชนใช้กันทั่วโดยขาดการควบคุมที่ดี เด็กติดเกมส์ อีสปอร์ต เล่นจนเสพติดขาดเรียนขาดการพัฒนาทั้งร่างกายและความคิด

การเติบโตทางเศรษฐกิจนำสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น แต่เมืองกลับ

กลายเป็นเมืองที่ไม่สมบูรณ์ ขาดแคลนการลงทุนพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่ดี เกิดชุมชนแออัด ซ่อนเร้นด้วยกลุ่มคนยากจนเมือง ที่มีไว้เพื่อเป็นแรงงาน หรือให้บริการความสุขสบายแก่ผู้คนในเมืองที่มีสถานะที่ดีกว่า ความยากจนความเหลื่อมล้ำของคนในเมืองเติบโตพร้อมกับการเติบโตของเมืองไม่ยกเว้นแม้แต่เด็ก เด็กในครัวเรือนยากจนมีพัฒนาการล่าช้า ไอคิวต่ำ มีหนังสือเด็กในบ้านน้อยกว่า ได้รับประสบการณ์เลวร้ายในครอบครัวมากกว่าเช่นพ่อแม่แยกทาง ดิฉัน ดิฉัน เล่า ดิฉัน หรือ ดิฉัน มีความเสี่ยงมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้สูงกว่าสามเท่า

แม้รัฐบาลไทยกล้าเป่าลูก ทำโครงการเงินอุดหนุนทารกแรกเกิด ค้นหาเด็กยากจนมากกว่า 6.8 แสนคน ให้การช่วยเหลือ 600 บาทต่อคนต่อเดือน โดยอิงตรงจากกรมบัญชีกลางเข้าสู่บัญชีของผู้ปกครอง แต่ต้องการหน่วยงานต่างๆ บูรณาการเข้าช่วยเหลือกลุ่มเด็กเสี่ยงสูงทั้งหมดแสนคน

ณ วันนี้ กลุ่มเด็กกลุ่มแรกในโครงการที่เกิดตั้งแต่ 1 ต.ค. 2558 มีอายุสามปีกว่าแล้ว ต้องเข้าสู่การพัฒนาของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลแล้ว แต่ยังขาดระบบส่งต่อ เมื่ออายุครบสามปี เด็กเหล่านี้ก็จะหลุดจากระบบโครงการเงินอุดหนุนไป นอกจากนั้นยังมีกลุ่มสร้างแนวคิดการจ่ายทั้งขวงคือจ่ายหรือชดเชยบาทต่อเดือนทุกคนไม่ว่ามีหรือจน ซึ่งคอยย้ำการทำลายระบบค้นหากลุ่มเด็กยากจน เพื่อให้การช่วยเหลือแบบบูรณาการเฉพาะกลุ่ม

ทิศทางการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบนี้ การยอมรับความเสี่ยงด้วยความกลัวการหยุดชะงักทางเศรษฐกิจช่วงชะงักอาจไม่เกิดผลดีต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การไม่ทอดทิ้งเด็กคนใดไว้ข้างหลังยังเป็นคำสาวยุคที่ไม่ถูกปฏิบัติ เด็กยังได้รับความไม่เป็นธรรม ยังมีเด็กที่ต้องสังเวทโดย

ต้องเป็นเชื้อในการแลกกับความพยายามเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วราคาถูกทำไรสูงในยุคสมัยนี้เพื่อรอสังคมที่ดีขึ้นเมื่อประเทศร่ำรวยขึ้น

ในความเป็นจริง เด็กเหล่านี้คืออนาคตของสังคมในวันข้างหน้า เด็กที่ต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ไม่มีพื้นที่สร้างสรรค์ความคิด ครอบครัวไม่มีเวลาสร้างความรักความอบอุ่นและปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สิ่งช่วยให้เด็กแยกตัวออกจากสังคม มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้รับอนุญาตให้เด็กใช้ไปทั่วทุกแห่ง เด็กเหล่านี้จะเติบโตไปเป็นผู้ไร้สมรรถนะไร้ศักยภาพเพียงพอในการพาประเทศไทยข้ามผ่านจากความเป็นประเทศรายได้ระดับกลางสู่ประเทศรายได้สูง

การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์อย่างเดียวไม่สามารถนำพาเด็กไทยให้อยู่รอดได้ คงไม่มีวิตามินซี วิตามินอี หรือแอปพลิเคชันใดที่จะส่งเสริมให้เด็กฉลาดมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ดี มีพัฒนาการดี พฤติกรรมดี มีสุขภาพกาย มีความเป็นพลเมือง ควบคุมตนเองได้ดี แต่เราต้องการนวัตกรรมทางสังคมเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวด้วย

เด็กต้องการจุดเริ่มต้นของชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม อย่างน้อยสามพันวันแรกของชีวิต นับตั้งแต่วัยทารกถึงอายุแปดปี เด็กต้องการการปกป้องทั้งร่างกายและสมองของเขาจากปัจจัยเหนือพันธุกรรมตั้งแต่อยู่ในครรภ์ (epigenetics)

ไม่ว่าจะเป็นสารพิษ ความเครียดของมารดา ต้องการการดูแลและส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิด ระบบการดูแลและการเรียนรู้เด็กปฐมวัยต้องมีมาตรฐานเท่าเทียมทุกระบบไม่ว่าจะเป็นการดูแลในครัวเรือน โดยญาติ โดยข้างบ้าน โดยบริษัทที่ส่งผู้บริบาลเด็ก เนิร์ส เซอร์ ศูนย์เด็กเล็ก หรือโรงเรียนอนุบาล ไม่ว่าจะยากดีมีจนหรือเป็นเด็กพิเศษ

เด็กต้องการการเพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์ พื้นที่เรียนรู้ พื้นที่เล่น พื้นที่พัฒนาของพวกเขา (child space) พื้นที่ทางกายภาพต้องมีมากกว่าในบ้านและในโรงเรียน ชุมชน บริษัทห้างร้าน หน่วยงานต่างๆ ในชุมชนต้องรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาออกแบบพื้นที่ใหม่ กิจกรรมใหม่ และผู้ดูแลหรือโค้ชเด็กพันธุ์ใหม่เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้และการดูแลเด็กในชุมชนในสังคมร่วมกัน เด็กต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ต้องมีโอกาสได้รับการส่งเสริมให้เป็นนักคิดนักออกแบบเพื่อพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเองและชุมชนด้วย

การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน 2030 นั้น ต้องมีเป้าหมายที่จะทำให้สุขภาพและศักยภาพของเด็กดีขึ้น ขณะเดียวกัน กระบวนการพัฒนาที่ใช้กลยุทธ์การยืดสุขภาพและศักยภาพของเด็กเป็นศูนย์กลาง จะนำไปสู่การออกแบบกระบวนการพัฒนาแนวใหม่ที่เป็นไปตามกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน